

Tyrimo metodologija

Ne Europos Sąjungos šalių piliečių
poreikių analizė

Projekte atliktų tyrimų metodologija

1

Projektu „Savivaldybių kompetencijų didinimas teikiant paslaugas trečiųjų šalių piliečiams“ siekiama stiprinti integracijos paslaugų trečiųjų šalių piliečiams (ne ES valstybių piliečiams) (toliau – NESP) teikimą Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių miestų ir Jonavos bei Akmenės rajonų savivaldybėse. Per pirmąjį projekto etapą buvo įgyvendinamas išsamus NESP integracijos poreikių bei savivaldybių kompetencijų ir resursų integracijos srityje tyrimas, kuris apėmė visus svarbiausius integracijos proceso dalyvius: NESP; savivaldybių ir joms pavaldžių įstaigų tarnautojus; nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) atstovus; tautinių ir užsieniečių bendruomenių atstovus.

Tyrimo objektas

savivaldybėse teikiamos paslaugos, aktualios sėkmingai NESP integracijai.

Tyrimo tikslas

ištirti NESP poreikius ir savivaldybių kompetencijų bei resursų atitiktį gaunamoms paslaugoms, aktualioms sėkmingai NESP integracijai (švietimo ir vaikų ugdymo, užimtumo, socialinių paslaugų ir būsto, sveikatos priežiūros, kultūros paslaugų ir infrastruktūros, politinio ir pilietinio dalyvavimo, lygių galimybių ir antidiskriminacijos, moterų teisių ir įgalinimo bei vietinės bendruomenės ir NESP bendradarbiavimo srityse), Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių miestų, Jonavos bei Akmenės rajonų savivaldybėse: paslaugų aprėptis (pakankamumas), tikslingumas (NESP poreikių atitikimas), prieinamumas, kokybė ir įtrauktis.

NESP integracijos poreikių bei savivaldybių kompetencijų ir resursų integracijos srityje tyrimas buvo įgyvendinamas trimis etapais ir apėmė skirtingas tyrimo metodologijas ir metodus:

kontekstinė NESP integracijos savivaldybėse analizė

Šiuo tyrimo etapu buvo atliekama:

- **antrinė statistinių duomenų analizė** siekiant išsiaiškinti savivaldybėse gyvenančių NESP skaičių ir jų pasiskirstymą pagal lytį, amžių, gyvenimo šalyje statusą (leidimą gyventi) ir atvykimo aplinkybes (koku pagrindu išduotas leidimas gyventi) 2010–2020 metais;
- **strateginių veiklos ir plėtros planų bei savivaldybių tarybos veiklos reglamentų analizė**, kuria buvo siekiama išsiaiškinti, ar strateginiai savivaldybės planai apima ir NESP ir (arba) tautinių bendruomenių klausimus;
- pasitelkiant anksčiau įgyvendintų visuomenės nuostatų apklausos tyrimų rezultatus¹, atlikta **kiekybinė visuomenės nuostatų duomenų analizė**, kuri padėjo atskleisti projekte dalyvaujančių savivaldybės gyventojų nuostatų dėl užsienio šalių piliečių kaitą 2010–2020 metais;

lauko tyrimas

Lauko tyrimas buvo įgyvendinamas pasitelkiant kokybinio tyrimo metodologiją. Šiuo tyrimo etapu per pusiau struktūruotą (giluminių) interviu buvo apklausti svarbiausi integracijos proceso dalyviai: savivaldybėse gyvenantys NESP, savivaldybių administracijos atstovai, savivaldybėms pavaldžių įstaigų tarnautojai, valstybinių institucijų atstovai, NVO atstovai, taip pat tautinių ir užsieniečių bendruomenių / organizacijų atstovai (plačiau 1.2);

anoniminės anketinės apklausos

Anoniminėmis anketinėmis apklausomis buvo siekiama suprasti ir įvertinti, kaip projekte dalyvaujančios savivaldybės ir joms pavaldžios institucijos yra pasirengusios teikti paslaugas savivaldybėje gyvenantiems ir naujai gyventi į savivaldybę atvykstantiems ne ES šalių piliečiams arba kitiems lietuvių kalba nekalbantiems užsienio šalių piliečiams, koks šių paslaugų ir informacijos apie jas prieinamumas, tikslingumas, kokybė ir įtrauktis. Anoniminių anketinių apklausų rezultatai suteikė galimybę apklausti daugiau už skirtingas integracijos sritis atsakingų arba iš dalies atsakingų savivaldybių administracijų atstovų, taip pat daugiau savivaldybei pavaldžių institucijų atstovų, taip papildant per kokybinį tyrimą surinktus duomenis.

Padedant savivaldybių administracijos atstovams, anketinės apklausos buvo platinamos ir pildomos internetu. Tikslinės apklausų grupės: i) savivaldybių skyrių, atsakingų už integracijai aktualių paslaugų teikimą (socialinės paramos ir būsto, sveikatos priežiūros, švietimo, kultūros, lygių galimybių ir užimtumo), atstovai (pirmoji anoniminė anketinė apklausa) ir ii) aktualias paslaugas savivaldybei teikiančių pavaldžių institucijų arba jų padalinių (socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, švietimo ir kultūros srityse) darbuotojai (antroji anoniminė anketinė apklausa) (plačiau 1.3).

¹ Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų instituto atliekamos visuomenės nuomonės apklausos

Kokybinio tyrimo 2 metodai ir imtis

tyrimo priemonės

Kokybinio tyrimo duomenims rinkti pasirinktas interviu metodas. Per pusiau struktūruotų (giluminių) interviu tyrimo klausimais buvo kalbinami savivaldybėse gyvenantys NESP ir ekspertai (savivaldybių administracijų atstovai, savivaldybėje paslaugas teikiančių savivaldybei pavaldžių įstaigų, valstybinių institucijų ir NVO atstovai bei tautinių ir užsieniečių bendruomenių / organizacijų atstovai). Tyrimui buvo paruošti keturių tipų klausimynų pavyzdžiai:

ne ES piliečiams

Interviu atlikti buvo naudojamas vienas pusiau struktūruotas klausimynas (lietuvių, anglų ir rusų kalbomis), kurio turinys (ribotai) keitėsi atsižvelgiant į konkrečią situaciją. Klausimynas apėmė klausimus, susijusius su: (i) atvykimo į šalį aplinkybėmis; (ii) gyvenimo savivaldybėje pradžioje patirtimis; (iii) integracijai aktualių paslaugų poreikiu, prieinamumu, teikimu ir trūkumu (švietimo ir vaikų ugdymo, užimtumo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, būsto, kultūros, politinio ir pilietinio dalyvavimo srityse); (iii) NESP ir vietos bendruomenių bendradarbiavimu; (iv) diskriminacijos patirtimis; (v) moterų migrančių patirtimis (moterų teisių užtikrinimu ir moterų migrančių įgalinimu); (vi) gyvenimo savivaldybėje ateities perspektyvomis;

savivaldybių administracijų atstovams

Interviu atlikti buvo naudojamas vienas pusiau struktūruotas klausimynas, kuris buvo pritaikomas priklausomai nuo savivaldybės konteksto. Klausimyną sudarė penkios dalys, kurios apėmė klausimus, susijusius su: (i) savivaldybės administracijos ir jos infrastruktūros pri(si)taikymu planuojant ir teikiant paslaugas NESP; (ii) antidiskriminacinės politikos įgyvendinimu; (iii) moterų migrančių teisių užtikrinimu; (iv) tarpinstituciniu bendradarbiavimu; (v) tarpkultūrinio miesto perspektyva;

savivaldybėje paslaugas teikiančių savivaldybei pavaldžių institucijų ir NVO atstovams

Interviu atlikti buvo naudojamas vienas pusiau struktūruotas klausimynas, kuris buvo pritaikomas priklausomai nuo ekspertų veiklos pobūdžio ir savivaldybės konteksto siekiant neprarasti svarbių duomenų ir gauti kuo daugiau ekspertinės informacijos.

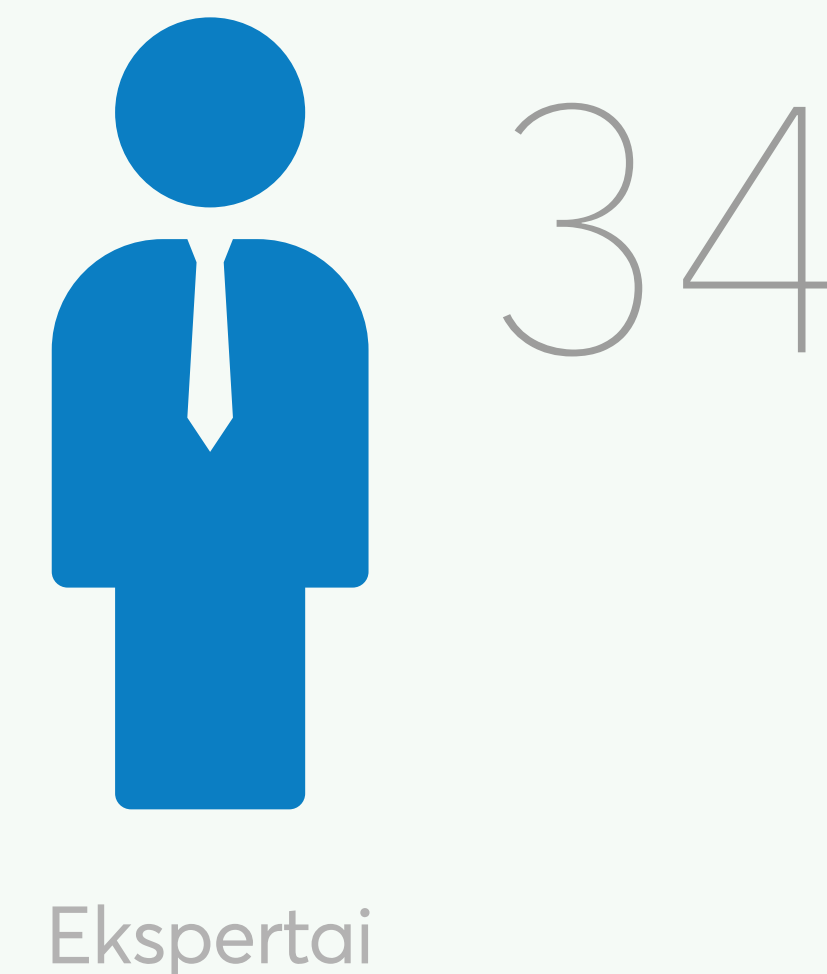
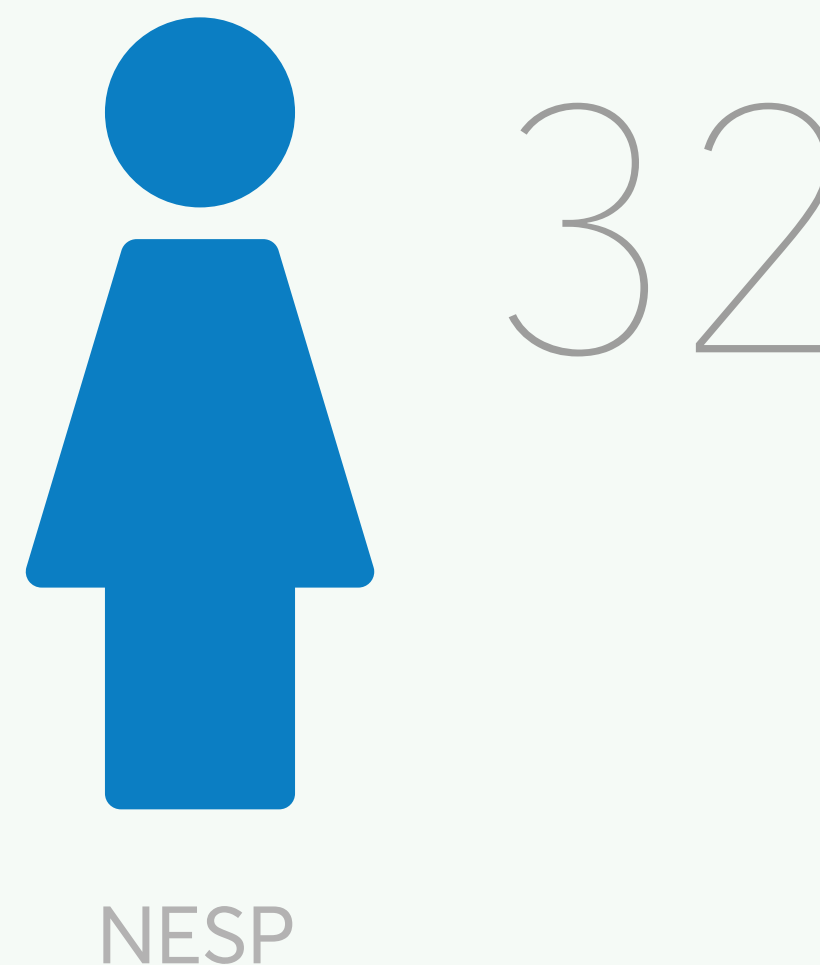
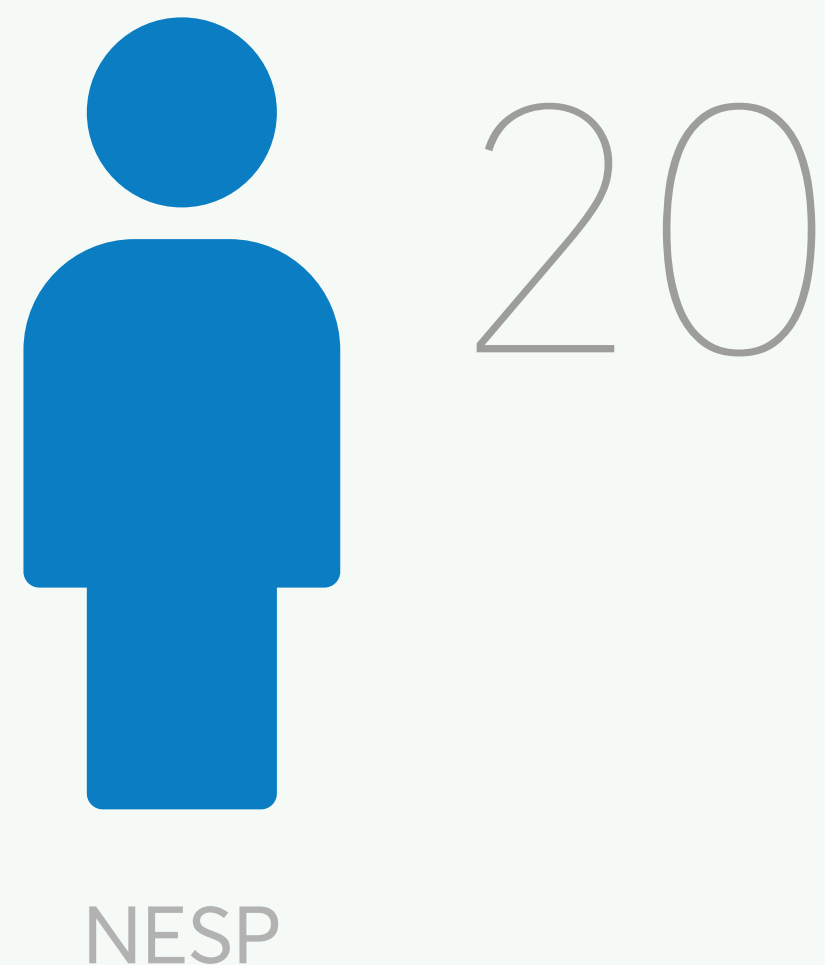
Klausimynai apėmė klausimus, susijusius tiek su institucijų / organizacijų teikiamų paslaugų pobūdžiu ir jų pri(si)taikymu teikiant paslaugas NESP, tiek su NESP integracijos patirtimis ir iššūkiais (švietimo ir vaikų ugdymo, užimtumo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, būsto, kultūros, politinio ir pilietinio dalyvavimo srityse), taip pat klausimus, susijusius su užsieniečių atstovavimu savivaldos lygmeniu, antidiskriminacinės politikos įgyvendinimu, moterų migrančių teisių užtikrinimu ir įgalinimu bei tarpkultūrinio miesto perspektyva;

tautinių ir užsieniečių bendruomenių / organizacijų atstovams

Interviu atlikti buvo naudojamas vienas pusiau struktūruotas klausimynas, kuris buvo pritaikomas priklausomai nuo bendruomenės / organizacijos veiklos pobūdžio.

Tautinių ir užsieniečių bendruomenių / organizacijų atstovams klausimynas apėmė bendruosius klausimus, susijusius su bendruomenių / organizacijų veikla, ir klausimus, susijusius su NESP integracijos patirtimis ir iššūkiais, integracijai aktualių paslaugų poreikiu, prieinamumu, teikimu ir trūkumu (švietimo ir vaikų ugdymo, užimtumo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, būsto, kultūros, politinio ir pilietinio dalyvavimo srityse), taip pat klausimus, susijusius su užsieniečių atstovavimu savivaldos lygmeniu, tarpinstituciniu bendradarbiavimu ir tarpkultūrinio miesto perspektyva.

Interviu su tyrimo dalyviais buvo įrašinėjami diktofonu prieš tai juos informavus apie atliekamą tyrimą, užtikrinus gautos informacijos konfidencialumą, tyrimo dalyvių anonimiškumą ir gavus jų sutikimą dalyvauti tyrime.

tyrimo dalyvių imtis ir atrankos metodai

Empirinis tyrimas šešiose savivaldybėse buvo įgyvendinamas 2020 metų rugpjūčio-lapkričio mėnesiais.

Iš viso per tyrimą atlikti 80 pusiau struktūruoti giluminiai interviu su NESP ir ekspertais. Juose dalyvavo 52 NESP (32 moterys ir 20 vyrų) ir 34 ekspertai (savivaldybių administracijos atstovai, savivaldybėje paslaugas teikiančių savivaldybei pavaldžių įstaigų, valstybinių institucijų ir NVO atstovai bei tautinių ir užsieniečių bendruomenių / organizacijų atstovai). (Plačiau žr. 1 lentelę.)

1 lentelė. **Tyrimo dalyvių skaičius, kodai**

Savivaldybė	NESP interviu skaičius	Kodas	Ekspertų interviu skaičius	Empirinis tyrimas
Akmenės raj. ²	4	Akm-xM/xV	3	Akm-EKSP-x
Jonavos raj. ³	10	J-x	5	J-EKSP-x
Kauno m. ⁴	10	Kn-x	5	Kn-EKSP-x
Klaipėdos m. ⁵	10	Kl-x	7	Kl-EKSP-x
Šiaulių m. ⁶	6	Šiaul-x	3	Šiaul-EKSP-x
Vilniaus m. ⁷	10	Vln-x	7	Vln-EKSP-x
Iš viso:	50		30	

Tyrimo dalyviai atrinkti pagal 2 netikimybinių grupių pasirinkimo būdus:

- tikslinių grupių formavimo pavyzdį;
- vadinamąjį sniego gniūžtės metodą.

Abu šie tyrimo dalyvių pasirinkimo būdai buvo taikomi atsirenkant tiek ekspertus, tiek NESP. Tikslinių grupių formavimo pavyzdžio metodas yra taikomas, kai informantai atsirenkami priklausomai nuo specifinių tyrimo tikslų. Tad pagal šį metodą, visų pirma, buvo atrinktos ekspertų grupės, kurių suteikta informacija labiausiai padėtų atskleisti savivaldybėje

veikiančių savivaldybei pavaldžių institucijų, valstybinių įstaigų ir NVO teikiamų paslaugų aprėptį (pakankamumą), tikslingumą (atitiktį NESP poreikiams), prieinamumą, kokybę ir įtrauktį. Atsirenkant ekspertus taip pat pasitelktas ir vadinamasis sniego gniūžtės metodas, kai informaciją apie galimus pašnekovus suteikdavo jau kalbinti ekspertai.

Tikslinių grupių formavimo metodas taip pat taikomas, kai tyrimo dalyviai turi atitikti tam tikrus tyrimui aktualius bruožus, pavyzdžiui, pagal migracijos statusą, lytį ir pan. Atsirenkant tyrimo dalyvius pagal šį metodą buvo svarbu, kad informantai atitiktų šiuos kriterijus: (i) kilmės šalis (ne ES pilietis); (ii) gyvenimo šalyje laikotarpis (daugiau nei 1 metai); (iii) leidimas gyventi šalyje (laikinas arba nuolatinis); (iv) gyvenimo savivaldybėje faktas. Tikslinių grupių formavimo metodu NESP padėjo pasirinkti NVO organizacijos ir informaciniai skelbimai užsieniečius suburiančiose socialinių tinklų grupėse. NESP atrankai taip pat buvo pasitelktas sniego gniūžtės metodas – informaciją apie galimus pašnekovus suteikė tiek NVO, tautinių bendruomenių ir savivaldybei pavaldžių institucijų atstovai, tiek tyrimo dalyvavę užsieniečiai.

Tyrimo duomenų analizė

Surinkti duomenys buvo analizuojami pasitelkiant kokybinių duomenų analizės principus. Per pirmąją duomenų analizę empiriniai duomenys buvo sugrupuoti pagal kodus, kurie atitinka pagrindines ne ES šalių piliečių ir ekspertų klausymynų dalis. Peržiūrėjus išrašytų interviu duomenis, kodų sąrašas išskaidytas į smulkesnes kategorijas.

Per antrąją duomenų analizę buvo išskirtos pagrindinės probleminės temos ir analizuojamų duomenų tarpusavio ryšiai, formuluojamos išvados ir rekomendacijos. Analizuojant kokybinio tyrimo duomenis, atrinktos citatos, geriausiai iliustruojančios tyrimo rezultatus, patirtis, vyraujančias nuomones ir problematiką.

² Akmenės rajone buvo atlikti 4 interviu su 5 Akmenės rajone gyvenančiais NESP (4 moterimis ir 1 vyru). Taip pat buvo apklausti 4 ekspertai (2 savivaldybės administracijos atstovai (1 interviu), 1 NVO atstovas ir 1 savivaldybėje paslaugas teikiančios savivaldybei pavaldžios įstaigos atstovas).

³ M – informantė moteris, V – informantas vyras.

⁴ Jonavos rajone buvo atlikta 10 interviu su 11 Jonavos rajone gyvenančių NESP (7 moterimis ir 4 vyrais). Taip pat buvo apklausti 5 ekspertai (1 savivaldybės administracijos atstovas, 2 savivaldybėje paslaugas teikiančių savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovai ir 2 ekspertai, dirbantys paslaugas teikiančiose valstybinėse institucijose).

⁵ Kauno mieste buvo atlikta 10 interviu su Kauno mieste gyvenančiais NESP (4 moterimis ir 6 vyrais). Taip pat buvo apklausti 5 ekspertai (1 savivaldybės administracijos atstovas, 1 NVO atstovas, 2 savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovai ir 1 Kauno mieste veikiančio universiteto atstovas).

⁶ Klaipėdos mieste buvo atlikta 10 interviu su Klaipėdos mieste gyvenančiais NESP (7 moterimis ir 3 vyrais). Taip pat buvo apklausti 7 ekspertai (1 savivaldybės administracijos atstovas, 1 NVO atstovas, 3 savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovai ir 2 tautinių bendruomenių atstovai).

⁷ Šiaulių mieste buvo atlikti 6 interviu su Šiaulių mieste gyvenančiais NESP (4 moterimis ir 2 vyrais). Taip pat buvo apklausti 5 ekspertai (2 savivaldybės administracijos atstovai (1 interviu), 1 savivaldybėje paslaugas teikiančios savivaldybei pavaldžios įstaigos atstovas ir 2 tautinių bendruomenių atstovai (1 interviu)).

⁸ Vilniaus mieste buvo atlikta 10 interviu su Vilniaus mieste gyvenančiais NESP (6 moterimis ir 4 vyrais). Taip pat buvo apklausti 8 ekspertai (1 savivaldybės administracijos atstovas, 1 savivaldybei pavaldžios įstaigos atstovas, 4 NVO atstovai (3 interviu) ir 2 užsieniečių bendruomenių atstovai).

Anoniminės anketinės apklausos 3

2020 metų lapkričio–2021 metų sausio mėnesį įgyvendintos 2 anoniminės anketinės apklausos, kuriomis buvo siekiama suprasti ir įvertinti, kaip projekte dalyvaujančios savivaldybės ir joms pavaldžios įstaigos yra pasirengusios teikti paslaugas savivaldybėje gyvenantiems ir naujai į savivaldybę gyventi atvykstantiems ne ES šalių piliečiams arba kitiems lietuvių kalba nekalbantiems užsienio šalių piliečiams, koks šių paslaugų ir informacijos apie jas prieinamumas, tikslingumas, kokybė ir įtrauktis.

Internetinės apklausos buvo skirtos: i) savivaldybių skyrių, atsakingų už integracijai aktualių paslaugų teikimą (socialinės paramos ir būsto, sveikatos priežiūros, švietimo, kultūros, lygių galimybių ir užimtumo), atstovams (pirmoji anoniminė anketinė apklausa) ir ii) aktualias paslaugas savivaldybei teikiančių pavaldžių įstaigų arba jų padalinių (socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, švietimo ir kultūros srityse) darbuotojams (antroji anoniminė anketinė apklausa).

Anoniminėse anketinėse apklausose dalyvavo⁹ :

- a) 27 savivaldybių skyrių atstovai (7 Vilniaus miesto, 3 Kauno miesto, 9 Šiaulių miesto, 3 Jonavos rajono ir 5 Akmenės rajono)¹⁰;
- b) 390 savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovų (143 Vilniaus miesto, 147 Kauno miesto, 74 Šiaulių miesto, 31 Jonavos rajono ir 16 Akmenės rajono), tarp jų – 319 švietimo, 24 sveikatos priežiūros, 35 kultūros ir 33 socialines paslaugas teikiančių įstaigų atstovai.

⁹ Anonimines anketas pildžiusių asmenų kodai buvo sudaryti pagal savivaldybę, kurią respondentas(-ė) atstovauja bei tai, ar asmuo yra savivaldybės administracijos atstovas ar savivaldybei pavaldžios įstaigos atstovas. Pavyzdžiui, Kauno miesto savivaldybės administracijos atstovui priskirtas kodas yra „Kn-SAV-x“, Kauno miesto savivaldybei pavaldžios įstaigos atstovui(-ei) priskirtas kodas – „Kn-ĮST-x“.

¹⁰ Klaipėdos miesto savivaldybėje anketines anonimines apklausas užpildė itin mažai tikslinių grupių atstovų, todėl nuspręsta internetinės apklausos rezultatų neanalizuoti.

Savivaldybių kompetencijų didinimas teikiant paslaugas trečiųjų šalių piliečiams

PMIF-2.2.1-V-01-001

Projektas yra bendrai finansuojamas iš
Prieglobsčio, migracijos ir integracijos
fondo 2014–2020 metų nacionalinės
programos lėšų

PMIF
Prieglobsčio, migracijos
ir integracijos fondas

**DIVERSITY
DEVELOPMENT
GROUP**